

N:o 35.

Af herrar **Hägglund** och **Bondesson**, om anslag till lån åt ekonomiska landtmannaföreningar.

I flertalet kulturländer har den ekonomiska landtmannaföreningsverksamheten under det gångna århundradets senare hälft visat sig vara en kraftig häfstång för höjandet af jordbruket och en god hjälp för dettas utöfvare att föra sin näring framåt.

I Tyskland framstår nämnda föreningsväsende som ett klart och tydligt helt, där allt är stöpt i samma yttre form på grund af föreningslagen af år 1889.

Jordbrukarne, från de stora godsägarna till de minsta lägenhetsinnehafvarne, äro medlemmar i lokalföreningar, hvilka hafva sammanlutit sig i provinsialförbund, som åter anslutit sig till stora riksförbund.

Sådana finnas flera, af hvilka »Allgemeiner Verband der deutschen landwirtschaftlichen Genossenschaften» med säte i Darmstadt är störst och omfattade 1902 cirka 9,000 af Tysklands 17,162 olika slag af landtmannaföreningar med öfver 1 miljon själfständiga landtmän såsom medlemmar.

Då inköps- och försäljningsföreningarna ensamma år 1901 haft en omsättning af öfver 155 miljoner riksmark, framgår tydligt däraf föreningsväsendets stora betydelse för jordbruksnäringen. Af dylika föreningar finner man en mängd olika former, där spannmålslagerhusen stå främst, samt vidare föreningar för partiförsäljning af potatis, tobak, humle, slakt kreatur, ägg och mejeriprodukter. Inköpsföreningarna åter sysselsätta sig hufvudsakligen med inköp af för jordbruket viktiga artiklar, såsom gödslingsmedel, foderämnen, utsädespannmål, frövaror,

redskap och maskiner m. m., med mål att till medlemmarne anskaffa varor af bästa beskaffenhet och till möjligast billigaste pris.

Vidare finner man under förbunden produktionsföreningar, såsom mejerier och kvarnar, för vin- och grönsaksodling vanligen i samband med konservering, för försäljning af afvelsdjur, slakterier och brännerier m. m.

En ytterligare länk i det tyska landtmannaföreningsväsendet är kreditföreningarna samt spar- och lånekassorna, hvilka åter samman-sluta sig till centralkassor, som i sin ordning förena sig i en bankaffär. De tyska centralkassornas omsättning var 1901 1,920 miljoner riksmark, och är det förnämligast med deras hjälp, som den storartade förenings-verksamheten och de kontanta inköpen, en hufvudprincip och en viktig faktor i inköpsföreningarnes verksamhet, är en möjlighet.

Den viktigaste grunden för hela det tyska landtmannaförenings-väsendet är dock, att det hvilar på andelsprincipen, och att medlem-marne på olika sätt förbinda sig till ansvarighet i föreningarna i för-hållande till tecknade andelar, vanligen beräknade efter innehafvande jordbruks storlek.

Att i Tyskland det landekonomiska föreningsväsendet anses värdigt förtjäna stöd af staten och institutioner, finner man af många yttringar, bland annat af att årligen preussiska staten därtill lämnar ett anslag af 120,000 riksmark, den bayerska 25,000 riksmark och den württemberg-ska 12,500 riksmark.

Då den tyska landtmannaföreningsverksamheten har ett kraftigt stöd af den förut omnämnda föreningslagen, så finner man andra för-hållanden i Danmark, där någon lag för ekonomiska föreningar ej är stadgad, till följd hvaraf de där bildade föreningarna kunnat utveckla sig mycket fritt och otvunget samt efter behof anpassa sig för olika ändamål. På samma gång blir emellertid deras ställning särskildt de första åren och framför allt gentemot utlandet rätt svag.

I Danmark, ett land som alltid framhålles såsom det, hvarifrån vi böra hämta efterföljansvärda exempel, tog landtmannaförenings-väsendet först till mål husdjursskötselns höjande och beredande af afsättning för dess produkter. Men småningom fann man det vara nödvändigt att äfven köpa goda varor för billigt pris, och finnes nu en storartad och väl ordnad inköpsföreningsverksamhet.

Liksom i Tyskland äro lokalföreningarna sammanslutna i förbund eller »Andelssällskap», genom hvilka inköpen verkställas. Störst är »Jydsk Andelsselskab for Inkøb af Foderstoffer» med hufvudkontor i Aarhus, bildadt 1898, som består af 250 lokalföreningar med 15,000

medlemmar, som tillsammans äga 100,000 kor. Endast lokalföreningar kunna blifva medlemmar i Andelssällskapet. Lokalföreningarna, som i allmänhet bildas omkring eller i nära anslutning till något andelsmejeri, inträda som medlemmar i Andelssällskapet utan kontant insats, endast med en garantiförbindelse å 500 kronor för hvarje fulltecknad 250-tal kor. På dessa garantiförbindelser får sedan Andelssällskapet söka anskaffa penningar.

»Öernes Andelsselskab for Inkøb af Foderstoffer» är en afläggare af förutnämnda sällskap med hufvudkontor i Köpenhamn och med de danska öarna som verksamhetsområde. Sällskapet omfattar 60 lokalföreningar med 3,000 medlemmar, som äga 20,000 kor.

Sällskapets organisation skiljer sig från det jydiska däruti, att den tillåter enskilda personer att vid sidan af lokalföreningarna inträda som medlemmar, dock utan rösträtt och mot skyldighet att kontant inbetala 500 kronor, som förräntas mot vanlig sparbanksränta. Lokalföreningarna åter inbetala intet, utan garantera endast 2 kronor pr ko, dock minst 500 kronor.

Utom nämnda sällskap finnes i Danmark en mängd andra större och mindre för olika ändamål, bland hvilka »Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger», med mål att tillhandahålla sina medlemmar kolonialvaror, manufakturer, frö m. m., är märkligast, då den i sig omfattar 800 brugsforeninger, spridda i hela landet, och 1902 hade en omsättning af 17 miljoner kronor.

Samtliga större danska andelsföreningar, vare sig de äro inköps- eller försäljningsföreningar, äro sins emellan förenade genom »Andels-Udvalget», som består af representanter från dem och åtskiliga landtmannaföreningar med annan verksamhet.

Andels-Udvalgets uppgift är att tillvarataga de danska andelsföretagens gemensamma intressen både inåt och utåt, att verka för andelsprincipens utbredning på alla områden m. m.

Rättvist och opartiskt måste hvar och en som studerat det danska landtmannaföreningsväsendet erkänna, att detta, grundadt på andelsprincipens grund, varit en mäktig häfstång för det danska jordbrukets höjning till hvad det i dag är.

Emellertid märktes i samma mån som föreningsväsendet, grundadt på kontanta affärer, utvecklade sig, att landtmännen hade svårigheter särdeles vid inköp af gödslingsmedel och foderämnen, att behovet af rörelsekapital ökades, och att det blef allt mera vanskligt anskaffa sådant genom lån.

Efter många förhandlingar och öfverläggningar lyckades det slut-

ligen de danska jordbrukarne att genomdrifva i riksdagen, att en lag om förskottsöreningar antogs och att den danska statskassan beviljade, att lån till dylika föreningar få utdelas till ett belopp af 5 miljoner kronor. Dessa föreningar äro således icke egentliga andelsföreningar, men med mål att stödja dem, och växte de fram med andelssaken såsom bakgrund. Farhågan för att de danska landtmännen, på grund af lättheten att sålunda erhålla billiga lån, skulle öka sin skuldsättning, har icke besannats, utan tvärtom hafva dessa föreningar i många fall befordrat sparsamhet därigenom, att låntagarne kunnat när som helst inbetala sitt lån eller del däraf, i hvilket fall räntan icke beräknats längre än till inbetalningsdagen.

Den danska lagen af den 26 mars 1898 om förskottsöreningar, hvilken i öfversättning såsom bilaga här bifogas, har till mål att skaffa föreningsmedlemmar, på grund af innehafvande antal kreatur, rörelsekapital på kortare tid och på fördelaktiga villkor.

Det beviljade beloppet — 5 miljoner kronor — upptogs nästan ögonblickligen, och inkommo flera ansökningar, som icke kunde beviljas. Lånesumman är delad mellan 168 föreningar, med ett samlat lånevärde af 165,942 kreatur. Föreningarna, som stå under kontroll af landtbruksministeriet, hafva en särdeles praktisk och enkel organisation och räkenskapsföring.

I Finland hafva äfven andelsföreningar med olika mål under de sista åren ordnats i stor mängd och med kraftigt stöd af staten, som till dem först lämnade ett årligt anslag af 20,000 mark, hvilket anslag förra året ökades med 6,000 mark.

I Frankrike hafva ledamöterna i deputeradekammaren Ruan och Clementel i dagarne väckt förslag om bildande af en femmiljonersfond för att från denna lämna räntefria lån till landtmannaföreningar, grundade för gemensamt inköp och försäljning af varor.

Den framskjutna ställning, landtmannaföreningsverksamheten intager i flera andra kulturländer, och det stöd staten anser den värd, skulle kunna anföras, men torde ofvanskrifna vara nog, och må vi öfvergå till förhållandena i vårt eget land.

Det dröjde länge, innan de svenska jordbrukarne lärde sig att till fullo uppfatta den ekonomiska föreningsverksamhetens och andelsprincipens betydelse för att med hjälp däraf föra sin näring framåt.

Från Danmark öfverflyttades redan på 1880-talet idén att grunda mejerier på grund af andelsprincipen, men har man först på sista tiden insett dess värde vid föreningar, grundade för andra ändamål. Tid efter annan hafva emellertid föreningar bildats för hållande af afvels-

djur, maskiner och gemensamma inköp af vissa för jordbruket viktiga varor, men hafva de senare i allmänhet haft blott en kort varaktighet, hufvudsakligen till följd af felaktig organisation. Men efter lärdomar, hämtade från Tyskland och Danmark, och inseende nödvändigheten af sammanslutning för erhållande af nödvändighetsartiklar af god beskaffenhet och till möjligast billiga pris, hafva jordbrukarne inom flera orter under de senaste åren bildat föreningar, hufvudsakligen för inköp af gödslingsmedel och foderämnen. Där nämnda föreningsverksamhet först i stort tillämpades var i Västernorrlands län, och räknades i nämnda län vid 1902 års slut 47 föreningar, alla samlade i ett länsförbund, som under sitt andra verksamhetsår inköpte varor för tillsammans 64,173 kronor 62 öre. Nämnda år hade Värmlands län 21 och Gäfleborgs län 12 samt 8 andra län tillsammans 20 föreningar. I Skaraborgs län hafva sedan flera år tillbaka gemensamma inköp af gödslingsmedel och foderämnen förmedlats genom en af hushållningssällskapet stödd konsumtionsförening. Under det gångna året har emellertid föreningsidén på andelsprincipens grund börjat att med stort intresse omfattas i skilda delar af landet, samtidigt med att man lärt sig inse nödvändigheten af samarbete mellan de olika föreningarna i ett län, så att dessa sammanslutit sig till förbund. Sådana sammanslutningar hafva ägt rum bland annat i Jämtlands samt Gäfleborgs, Värmlands och Bohus län. Märkligast är dock bildningen af de skånska landtmannaföreningarnas centralförening, afsedd att vara ett organ för de spridda landtmannaföreningarna i vår sydligaste provins. Såväl centralföreningens som lokalföreningarnas stadgar hafva i dagarne utarbetats och stadfästats. Sedan intresset nu vaknat, bör man hoppas, att i vårt fosterlands alla delar föreningsidén, tillämpad i landtbrukets tjänst, snart skall få fast rot till gagn för vår modernäring, dess idkare och hela landet.

Tyvärre kunna inga officiella uppgifter och siffror nämnas i fråga om vårt lands landtmannaföreningsväsende, då icke något gjorts för att samla sådana, och i den på uppdrag af kungl. jordbruksdepartementet utarbetade »Om sammanslutningar mellan landtmän» blott med afseende på inköpsföreningar talas om dem, som finnas i Skaraborgs och Västernorrlands län. Man vet emellertid, att det finnes nära 450 andelsmejerier, 101 hingstar, som tillhöra föreningar, samt ett eller annat hundra inköps- och andra föreningar, bildade på andelsprincipens grund. Man vet äfven, att det på många orter arbetas med stor energi för att vidare väcka intresse för dylika föreningars bildande.

En sak, som emellertid i hög grad försvårar anslutningen till

andelsföretagen och särskildt inköpsföreningarna, är svårigheten för många jordbrukare, och mest för de små, att hafva tillgängligt rörelsekapital för att betala varor kontant, för hvilka inkomst först efter månader erhålles. Detta gäller i synnerhet, när andelsföretag bildas och under de första åren, till dess medlemmarne hunnit blifva så ekonomiskt mäktiga, att det nu vanliga kreditsystemet kan undvikas.

Vid sidan af öfriga andelsföreningar hafva, som förut är nämndt, i Tyskland ordnats »spar- och lånekassor» med mål att befordra sparsamheten hos landtbefolkningen, att tillfredsställa dennas behof af personalkredit samt att vara jordbrukarnes bankinrättningar. Deras omsättning har förut omtalats.

Då landtmannaföreningsverksamheten på andelsprincipens grund väcktes till lif och arbetades fram i Finland, började man genast med att stifta andelskassor, med verksamhet svarande mot de tyska spar- och lånekassorna, och kan för närvarande redan räknas omkring 50 dylika kassor efter blott två års arbete, och finnes äfven andelskassornas centralkreditanstalt med säte i Helsingfors bildad med ett aktiekapital af 300,000 mark och ett statsanslag af 15,000 mark.

I Sverige hafva vi sedan gammalt sparbankerna, hvilka nu mottaga allmänhetens besparingar, men utlånas de uppsamlade medlen hufvudsakligen mot fast säkerhet, så att de icke arbeta med samma mål som ofvannämnda tyska kassor.

Genom omorganisering och med förändrade reglementen skulle sparbankerna kunna på ett godt sätt fylla de uppgifter, som de tyska spar- och lånekassorna hafva, men kunna de svårigen förändras till andelskassor, hvilkas utveckling är stödd på medlemmarnes andelskap och därmed förenadt intresse. Det är andelskassornas stora uppgift att genom ett sådant intresse befordra medlemmarnes ekonomiska välstånd och göra dem oberoende af kreditsystemet.

För att underlätta och uppmuntra bildandet af andels- och särskildt inköpsföreningar skulle det vara till stort gagn, om staten lämnade en hjälpsam hand i form af billiga lån på ett liknande sätt, som sker i Danmark. Att som där lämna lån till särskildt bildade förskottsföreningar synes oss emellertid vara mindre lämpligt, då man har de redan bildade eller under bildning varande inköpsföreningarna med särskilda centralföreningar i olika län. Likaså synes det ej praktiskt, om lån skulle utlämnas till lokalföreningarna, såsom det göres i Danmark, då därigenom lånerörelsen och kontrollen blir omfattande och besvärlig. I de inregistrerade centralföreningarna, i hvilka lokalföreningarna äro andelsmedlemmar i förhållande till i dem tecknade andelar, har man

juridiskt ansvariga föreningar, som äro fullt solida på grund af de kontanta bidrag och de ansvarsförbindelser, som föreningsmedlemmarna inbetalt och aflämnat i förhållande till tecknade andelar. Till dessa centralföreningar kunde lånen lämnas af staten, och ägde de sedan att i förhållande af behof fördela lånen mellan de olika föreningarna mot säkerhet af tecknade andelsbidrag. I Danmark beräknas de utlämnade lånen till ett belopp ej öfverstigande 30 kronor per tecknad kreatur, och är grunden för en förening, att 50 landtbrukare med minst 50 nötkreatur bildat en förening. Här kunde t. ex. en lämplig grund vara, att lån utlämnades till 30 procent af andelskapitalet, däraf 10 procent skulle vara kontant inbetaldt, och af föreningsstyrelsen godkänd ansvarighetsförbindelse aflämnad för återstoden. Lånen skulle naturligen ej vara stående och alltid af föreningarna inbetalas inom 10 år samt blott lämnas till enskilda föreningsmedlemmar för en tid af t. ex. högst 9 månader.

Andra former kunna ju äfven finnas, men bör naturligen väljas en, som är enkel och där staten icke har någon risk genom att utlämna lån. Om en af centralföreningens styrelseledamöter tillsattes af Konungens befallningshafvande i länet, kunde staten utöfva nödig kontroll öfver lånerörelsen.

För att dessa lån skola vara till verklig nytta, bör räntan vara låg och i likhet med i Danmark 3 procent eller högst 4 procent. Centralföreningarna måste naturligen hafva rätt taga någon ersättning för förvaltning, ut- och inlånings- samt räntesamlingsbesvär i form af något högre ränta.

I alla fall fingo ju jordbrukarne billigare lån än de, som erhållas i bankerna, och kunde de nu allt för vanliga växellånen undvikas.

Att angifva någon fast utgångspunkt för beräkning af den summa, som här skulle vara behöflig för utlåning till landtmannaföreningar med ekonomisk verksamhet för att stödja densamma, är ganska svårt, men torde lämpligast vara att beräkna den på grund af brukare och antal nötkreatur.

I Sverige finnas enligt 1901 års officiella statistik 157,732 brukare af egen eller annans jord med större areal än 2 har, och bör man kunna antaga, att 10 procent eller 15,773 bland dem äro eller snart blifva medlemmar af inköps- eller andra andelsföreningar.

Ser man åter på kreatursstocken, så var antalet tjurar och kor 1,757,535. Huru många bland dem, som tillhöra brukare af mindre än 2 har samt torpare, kan ej beräknas, men om man gör det så högt, att de ofvannämnda 15,773 blott skulle vara ägare af hälften af förut

angifna kreatursantal eller 878,768, så skulle efter den beräkning, efter hvilken lån utlämnas i Danmark, erfordras öfver 26 miljoner.

Då man dessutom kan vara förvissad om, att äfven brukare af mindre än 2 har och torpare hafva fördel af att sluta sig till andelsföreningar och äfven komma att göra detta, så bör ingen kunna anse det vara för mycket, om samma summa här som i Danmark eller 5 miljoner kronor användes af statsmedel till lån för stödjande af ekonomiska landtmannaföreningar, ordnade enligt andelsprincipen. Nämda summa, fördelad på ofvannämnda 15,773 brukare, skulle blott blifva 317 kronor på hvar och en af dem, och synes summan för öfrigt vara lågt beräknad i förhållande till de nödiga inköp af gödslingsmedel och foderämnen, som fordras för att vid ett jordbruk få önskvärd afkastning. Svårigheten att anskaffa medel för dylika inköp verkar för många bland vårt lands jordbrukare som en återhållande kraft att föra sin näring framåt.

Om Riksdagen ställde förut nämnda summa till Kungl. Maj:ts förfogande för att utlämnas såsom lån till landtmannaföreningar med ekonomisk verksamhet på de grunder och villkor, Kungl. Maj:t kan finna för godt bestämma, skulle ett gagnande landtmannaföreningsväsende här befordras och utvecklas till nytta i främsta rummet för de mindre jordbrukarne samt verka, att landtmannaföreningarna kunde liksom i Tyskland och Danmark blifva mäktiga häfstänger för höjandet af jordbruksnäringen.

På grund af hvad ofvan anförts, få vi härmed vördsamt anhålla,

att Riksdagen måtte ställa en summa af 5,000,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande för att på de grunder och villkor, som Kungl. Maj:t kan finna godt i nåder bestämma, utlämnas såsom lån till ekonomiska landtmannaföreningar.

Stockholm den 27 januari 1904.

E. Hägglund.

P. Bondesson.

Bilaga.

Dansk lag af den 26 mars 1898 om förskottsföreningar.

§ 1.

Om minst 50 jordbrukare i en amtskrets med tillsammans minst 500 nötkreatur önska bilda en förskottsförening i öfverensstämmelse med denna lag, hafva de att härutinnan vända sig till amtsrådet med begäran om tillsättande af en person för att organisera föreningen. Amtsrådet skall då snarast möjligt härtill utnämna en i landtbruket kunnig man, som tillika skall vara ordförande i föreningens styrelse. Sökandena hafva rättighet att själfva föreslå en person till funktionen i fråga. Samtidigt härmed utser amtsrådet 4 af sökandena att jämte ordföranden utgöra föreningens interimsstyrelse, som äger att vidtaga nödiga åtgärder för föreningens bildande. När ett tillräckligt antal medlemmar anmälts, ombesörjer interimsstyrelsen, att förslag till stadgar framlägges inför en generalförsamling, samt att vid samma tillfälle företages val enligt bestämmelserna i nästa paragraf.

§ 2.

Regeringen bemyndigas att meddela stadfästelse å stadgar för landtbruksekonomiska förskottsföreningar samt medgifva dessa föreningar de här nedan i § 3 nämnda förmåner, så framt föreningens stadgar innehålla följande bestämmelser:

a. Föreningens ändamål skall uteslutande vara att tillhandahålla de i föreningen såsom medlemmar upptagna jordbrukarne tillfälliga lån för bestridande af nötboskapsskötselns löpande driftkostnader.

b. Ingen medlem af föreningen må vara medlem af andra enligt denna lag bildade förskottsföreningar.

c. Upptagandet såsom medlem skall ske genom ett med majoritet af styrelsen fattadt beslut.

d. Vid upptagandet åsätter styrelsen vederbörande medlems nötkreatursbesättning ett värde, beräknadt efter det antal vuxna kreatur, som under normala förhållanden kunna underhållas på gården i fråga. Det står vederbörande jordbrukare fritt att ingå för ett mindre lånevärde än det, hvartill styrelsen har uppskattat hans besättning, i hvilket fall dock lånevärdet likaledes bestämmes efter ett visst antal vuxna djur.

e. Vid upptagandet i föreningen skall hvarje medlem göra en inbetalning af minst 1 krona per djur. Denna inbetalning, som kan ske genom afdrag å lånesumman under loppet af 1 år, förräntas icke och tillfaller föreningens reservfond.

f. Hvarje medlem skall äga rätt — såvida föreningens tillgångar det medgifva — att under loppet af hvarje räkenskapsår af föreningen erhålla såsom lån ett driftförskott intill 50 kronor per djur. Lånens storlek bestämmes dock närmare af styrelsen. Ingen medlems sammanlagda lånesumma hos föreningen må dock öfverstiga 3,000 kronor.

g. Driftförskotten kunna icke utlämnas på längre tid än 9 månader. Tilläggsån kunna lämnas intill den i mom. f bestämda gränsen. Men oaktadt detta kan medlem ej erhålla lån förrän 1 månad efter att det eller de honom förut beviljade lån, som äro förfallna, äro återbetalda. Lånen skola utlämnas kontant och utan afdrag af någon som helst provision eller andra kostnader för låntagaren samt mot utfärdande af vanlig skuldsedel.

h. Styrelsen bestämmer räntefotens storlek. Denna skall vara lika för alla föreningens medlemmar och må icke öfverstiga $4\frac{1}{2}$ procent.

i. Föreningens angelägenheter skola skötas af en icke aflönad styrelse, som består af en ordförande och 4 andra ledamöter. De senare väljas vid en generalförsamling, där samtliga medlemmar äga rösträtt. Ordföranden utses af amtsrådet efter förslag af de valda styrelseledamöterna. För deltagande i styrelsesammanträdena kunna medlemmarne beviljas ett dagtraktamente, dock ej öfverstigande 2 kronor pr man. Styrelseledamöterna, med undantag af ordföranden, må vara medlemmar af föreningen. Generalförsamlingen väljer därjämte 2 revisorer, som likaledes skola vara oafönade; äro de icke medlemmar af föreningen, kunna de dock med jordbruksministerns samtycke tillerkännas en fast årlig ersättning. Räkenskapsföraren kan aflönas med en fast årlig lön, utan tillägg af tantième eller dylika ovissa inkomster.

k. Under räkenskapsåret uppkomna öfverskott skola öfverföras till en reservfond, till hvilken de inbetalda medlemsafgifterna läggas jämte fondens egna räntor och eventuella penninggåfvor. Reservfonden användes för återbetalning af inträdesafgifter enligt mom. n och kan likaledes anlitas till subsidiärt betäckande af lidna förluster enligt de här nedan under mom. l angifna grunder.

l. Den vid ett räkenskapsårs slut eventuellt uppkomna förlusten skall genast fördelas på medlemmarne i förhållande till det lånevärde, för hvilket vederbörande upptagits i föreningen. Härefter åläggas medlemmarne i första rummet att till betäckande af förlusten betala en

afgift intill 50 öre per djur, hvarefter reservfonden släpper till resten, dock ej mindre än 50 öre per djur. En eventuellt större förlust måste därför täckas genom ytterligare tillskott från medlemmarnes sida. Föreningens tillgodohafvande hos medlemmarne kan indrifvas på exekutiv väg.

Föreningarna äga rätt att i sina stadgar bestämma, att, om styrelsen har nekat en medlem en del af ett begärdt lån, det ej kan åläggas vederbörande medlem att till förlusters betäckande bidraga med ett större belopp, än hvad som står i förhållande till det honom beviljade driftförskottet.

De under detta moment nämnda extra tillskotten från medlemmarne till förlusters betäckande förräntas icke och återbetalas endast i det i mom. *m* anförda fallet.

m. Reservfonden må icke öfverstiga 10 kronor pr djur. När detta maximum uppnåtts, kunna de inkomster, som eljest skulle tillfalla reservfonden, med jordbruksministerns samtycke, användas till att helt eller delvis återbetala de uttaxerade extra tillskotten (mom. *l*). För öfrigt må de användas till bildandet af en grundfond, hvars ränteafkastning efter generalförsamlingens beslut kan användas antingen till nedläggning af räntorna på förskottslånen eller till främjandet af landbruks-ekonomiska ändamål inom vederbörande krets.

n. Anmälan om utträddande ur föreningen kan ske när som helst, dock löses den till utträddande anmälde från sina förbindelser till statskassan och föreningen först, när samtliga lån, som han erhållit före denna anmälan, äro inbetalda. Medlemsavgifterna må återbetalas endast i de fall, då utträde ur föreningen beror på dödsfall eller upphörande med driften.

o. Föreningens kassabehållning skall alltid vara placerad i en sparkassa eller bank, så att penningarna endast kunna utbetalas mot kvitto eller anvisning af styrelsen, om möjligt direkt till låntagaren.

p. Ingen förändring i föreningens stadgar må göras utan jordbruksministerns medgifvande.

q. Föreningen är pliktig att meddela ministern alla de upplysningar, som han kan önska erhålla, angående föreningens verksamhet och öfriga förhållanden samt att underkasta sig ministerns kontroll öfver, att föreningen skötes i öfverensstämmelse med gällande lag och de för föreningen utfärdade stadgarne.

r. En förenings sammanlagda utlåningsvärde (mom. *d*) må icke utan ministerns samtycke öfverstiga 10,000 kreatur eller vara mindre än 1,000.

s. För föreningens upplösning fordras, att majoriteten af samtliga medlemmar på tvenne med 4 veckors mellanrum afhållna generalförsamlingar är benägen för en sådan upplösning. De generalförsamlingar, som besluta föreningens upplösning, bestämma, under förutsättning af jordbruksministerns godkännande, om tillgångarnas användning. Extra tillskott kunna återbetalas, såvida de, som betalat dem, vid föreningens upplösning ännu äro medlemmar af densamma; för öfrigt må tillgångarna användas endast för främjandet af landbruksekonomiska ändamål inom amtsråds-kretsen eller till välgörande stiftelser, som afse den jordbrukande befolkningen inom landsdelen.

§ 3.

De fördelar, som kunna medgifvas de här omtalade förskottsföreningarna, äro följande:

a. De till förskottsföreningarna af medlemmarne utställda skuldsedlarne kunna skrivas på ostämplat paper.

b. Hvarje förskottsförening kan af statskassan såsom rörelsekapital erhålla ett lån, som må utgöra maximum kronor 30 per vuxet djur. Dessa lån, som utbetalas kontant, förräntas med 3 procent. — Lånen skola återbetalas, om och när föreningen upphör med sin utlåningsverksamhet, och i hvarje fall, sedan 10 år förflutit efter lagens trädande i kraft. För lånens återbetalning stå medlemmarne i ansvar till statskassan i förhållande till resp. förskottslåns storlek, och beloppen kunna indrivas på exekutiv väg. Föreningen är därjämte förpliktigad att af lånet återbetala, hvad detta vid ett räkenskapsårs slut kan utgöra mera än 30 kronor per djur. Reservfonden och grundfonden äro i första rummet ansvariga för föreningens skuld till statskassan.

§ 4.

Statens utlånade medel i enlighet med denna lag må icke öfverstiga 5 milljoner kronor.

§ 5.

Märker jordbruksministern, att en förskottsförening icke längre uppfyller denna lags föreskrifter eller ej omhänderhafves på ett med stadgarne öfverensstämmande sätt, eller att felaktigheter inom styrelsen förekomma, kan han förbjuda föreningen att fortsätta med sin verk-

samhet, infordra statskassans tillgodohafvande enligt bestämmelserna i § 3, mom. *b* och träffa anordningar i och för afveckling af föreningens penningaffärer samt om användningen af föreningens tillgångar.

§ 6.

Jordbruksministern bestämmer de närmare grunderna för den kontroll, som måste utöfvas däröfver, att föreningarna använda lånen i enlighet med stadgarne, att förfallna förskottslån återbetalas till föreningarna, och att dessa för öfrigt verka i öfverensstämmelse med de i gällande lag fastställda bestämmelserna och de stadfästa stadgarne. De för bestridande af kostnaderna för en dylik kontroll samt för resekostnader och dagtraktamenten erforderliga beloppen bestämmas i de årliga finanslagarne.
